

DARVASI LÁSZLÓ

Csodák, sebek, angyalok, és egy festő

Van Szuromi Pál barátunknak egy szép szava Pataki Ferencről, s ez a szó úgy hangzik, hogy létfestő. Mi, akik úgy élünk, hogy tudjuk, az életünk bármelyik pillanatában megmérgettetés lehet, mert bármelyik pillanatban benézhet az ablakunkon az Isten, vagy bedobhatja kővel, érteni véljük, hogy Szuromi Pál mire gondolt. Például azt is tudjuk, hogy a csodákért dolgozni kell. A csoda munkás dolog, csupa nyűg, fáradalom, reménytelenség, míg nem egyszer csak. És munka a figyelem is, olyan tekintettel járni-kelni az ég alatt, amelyet a lélek irányít, fák, nők, felhők, házak, férfiak, naponta százszor megkérdezni, hogy miféle szerkezet az ember, és egy repedés a földön, amin állunk, jól van, a lényeg talán csak annyi, hogy a lélek többet lát, mint a szem.

A csodában az a csodálatos, hogy materiája a hétköznapi anyaga, sár, szar, por és körömrészelék, vagy az izgalom ezüstös nedvessége az ölben. A csoda nem istenből van, nem is az angyal nyers, porcukros húsából. A csoda az, hogy a csodátlan csodálatos lesz. Sutting ezredes, Mészöly Miklós felejthetetlen hőse, lova is, midőn kilövik, tovább vágat, mert olyan erő röpti tovább, amelyet emberi értelem fel nem foghat.

Csodák pedig nincsenek, nem is voltak, nem.

Minden csak lehetne.

Isten nincs.

Ha Isten lenne, akkor nem azért lenne, hogy legyen. Isten létezése elbujás, elbújt, mert dühíti, hogy rosszul sikerült, sok hiba, tévedés, nem halt meg, dehogy is. Viszont vannak kivételes pillanatok. Ott rejtőzik az ég takaró alatt, de közben meglátjuk a kezét, amivel a nyakunkat szorongatta. Valami fényesség a sötét vásznon, egy vágás: a megszólíthatatlan jele.

Pataki Ferenc kifejezetten csodaváró, csodakereső művész. Kevesebb áhítatos festőt ismerünk őnála. Nála az áhítat munkamódszer, program, a megismerés egyik formája.

Vagyis Pataki áhítása nem valamilyen önfeladó, személyiségvesztő transzcendencia, hanem a művészi figyelemnek olyasféle megnyilvánulása, amely a boldogságot vagy a csodát, vagy éppenséggel a magasabb erő jelenlétét történés közben ábrázolja. Nem megtörtént, hanem jelen van. Nem volt, hanem van.

Folyamatosan el vagyunk bűvölve attól, hogy élünk,

hogy kifogy alólunk a föld pora,
hogy a hétköznapi hercehurcának nem értjük az okát és a miértjét,

el vagyunk bűvölve attól, olykor megvakarhatjuk az ördög szőrös, domború hasát,
 hogy a gyerekkor elmúlt,
 el vagyunk bűvölve egy másik ember lázas, nekünk kinyíló testétől,
 el vagyunk bűvölve ettől a mostani ősztől,
 attól, hogy tud jó is lenni, hogy egy pillanatra megtalált bennünket a kegyelem fénye...hát ilyesmi jutottak az eszünkbe, amikor Pataki Ferenc festményeit bámultuk a mester műtermében, amikor a Bartók Béla Művelődési központban rendezendő kiállítására készült.

Hiszen ezen a kiállításon is miféle szerkesztési elvet gyakorol Pataki Ferenc! A kép-
 let látszatra egyszerű. A fortyogó, kavargó indulatok, a félelmek és a szorongások sötétségéből haladunk a fény, a világosság pontos, ősi formái felé. Csakhogy a sötét tónusú felületen, mondjuk, a valóságértelenül keskeny, a gyermekkori Tó utca fölött lán hullámzó égbolton, vagy egy légópince fojtogató sötétségében rendre föl villan, föl-
 szikrázik valami titokzatos esemény.

Ó az angyal.

Az angyal, tudjuk jól, erősebb lét, s mindamelllett hír. Üzenet. Az angyal megvakít, földre dönt, kifecsimítja a vállad, sebet ejt rajtad, nyugtalanságot hoz. Eszünkbe jut Baka István, aki azt mondta egyszer minekünk, hogy Isten biztosan nincs, viszont angyal biztosan van. Ha lenne Isten, a sors rend lenne, nem pedig következmény. Olyan ez a fehér villanás Pataki sötétre festett vásznain, mint valami seb, igen, amikor Pataki Ferenc angyalt vagy éppen csak a nyomát, a jelenlétét festi, akkor mintha sebet ejtene a vásznon.

Ha az angyal, a hír, seb, akkor, a csoda is seb.

Seb, sebesülés, tökéletlenség.

Belépdél a kórterembe a szolgálatos nővér, fűzős bokacipője van, tegye szabaddá a tomporát, kérem, szól, sebet ejtek magán, egy tühegynyi sebet, amin keresztül majd az Ön corpusába szívárogo az éter.

Aztán ül néhány pillanatig mellettünk, tekintete révült, megszólal.

Amikor megszúrom, nagyon fog fájni. És ez a fájdalom csak az Öné lesz, senki másé. De nem ez az érdekes. Hanem még az eszébe jutna valami más is. Talán az jut az eszébe uram, hogy a világ nem más, mint egy irdatlan kórterem, ahol mindenki a nagybeteg Istent gyógyíttatja.

A szomszéd szobában egymás ecseteit lopkodják a festők.

Az egyik haldoklik, de még mindig fest.

Már vak, de még mindig fest.

Elfelejtette a színeket, de még mindig fest.

Nincs keze, a szájával fest.

Nem tudjuk, a mester tudatában van-e a gesztusnak, vagyis annak, hogy ő vásznon az angyali fehér villanással, vagy a Húsvét után című kép derengő keresztjével, a légópince sötétségében felvillanó fénnel voltaképpen megsebzí a felületet.

S milyen érdekes, amikor a festő rátalál a fényes formákra, amikor házakat alkot fényből és tündöklő világosságból, nos akkor a fényes felületen, mintegy az eddigiek ellentétéként megjelenik egy sötét folt, valami sötét seb, mély tónusú derengés, hogy tehát maga a fényből szőtt, rajzolt, épített otthon is tökéletlen.

Azt tanultuk Pataki Ferencről, hogy élni annyi, minthogy elbűvölve viseljük el a tökéletlenségünket. És hogy ne higgyük magunkat tökéletesnek akkor se, ha bizonyosak vagyunk abban, hogy éppen valami tökéletest látunk.